

MATNGA LINGVOMADANIY VA LINGVOPOETIK YONDASHUV

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15627905>

Xolisxon Akbarova

Qo' qon davlat universiteti o'qituvchisi, PhD

E-mail:akbarovax195@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqola bugungi kun tilshunosligida dolzarb masalalardan hisoblangan lingvopoetik va lingvomadaniy tadqiqot obyektlari haqida fikr yuritiladi. Ularning til strukturasidagi ahamiyati haqida fikr yuritilib, misollar orqali yoritib berilgan.

Аннотация

В данной статье рассматриваются объекты лингвопоэтических и лингвокультурных исследований, которые считаются актуальными в современном языкознании. Анализируется их роль и значение в структуре языка, а также приводятся соответствующие примеры. В статье проводится анализ взаимосвязи лингвопоэтики и лингвокультуры на основе направлений лингвистических исследований.

Abstract

This article examines the objects of linguopoetic and linguocultural research, which are considered relevant in contemporary linguistics. Their role and significance within the structure of language are analyzed, and relevant examples are provided. The article also explores the interrelation between linguopoetics and linguoculture based on various linguistic research approaches.

Kalit so'zlar

Lingvokulturalogiya, lingvoppoetika, lingvopoetik yondashuv, lingvokulturologik yondashuv, til birligi, poeti-estetik ta'sir.

Ключевые слова

лингвокультурология, лингвопоэтика, лингвопоэтический подход, лингвокультурологический подход, языковая единица, поэтико-эстетическое воздействие.

Keywords

Linguoculturology, linguopoetics, linguopoetic approach, linguocultural approach, language unit, poetic-aesthetic impact.

Kirish

Til faqat aloqa vositasi bo'lib qolmay, balki xalqning madaniy xotirasi, tafakkuri, hayot tarzi, dunyoqarashini ifodalovchi vositadir. Matn tahlilida lingvomadaniy va lingvopoetik yondashuvlar orqali bu chuqur ma'naviy qatlamlar ochib beriladi. Ushbu yondashuvlar tilshunoslik va adabiyotshunoslikning zamonaviy, o'zaro bog'liq metodlaridan hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Lingvomadaniy yondashuv mohiyati.

Lingvomadaniy yondashuv til birliklari orqali xalq madaniyatini ochib berishga xizmat qiladi. Har bir so'z, ibora, maqol yoki frazeologizm muayyan xalqning tafakkur mahsuli bo'lib, uning orqasida tarix, urf-odat, diniy qarashlar va qadriyatlar mujassam bo'ladi.

Masalan:

- O'zbek tilidagi "ko'ngli to'q" iborasi faqat moddiy holat emas, balki ma'naviy qanoatni ham bildiradi.

- "Bo'riga bo'ri topshirdi" maqoli o'zaro ishonchsizlikni madaniy timsol sifatida aks ettiradi.

2. Lingvopoetik yondashuv mohiyati.

Lingvopoetik yondashuv esa badiiy matnni tahlil qilishda estetik vositalarni o'rganadi. Bu yondashuv orqali muallif tilining poetik qudrati, obrazli fikrlash darajasi, badiiy vositalardan foydalanish uslubi aniqlanadi.

Misollar:

- Erkin Vohidovning she'rlarida ishlatilgan metaforalar: "Ko'zimdagi tong nurlari o'chdi"

- vaqt o'tishi va qayg'u timsoli sifatida talqin qilinadi.

- Abdulla Qahhorning nasriy matnlarida ironik ifodalar lingvopoetik tahlil obyekti bo'la oladi.

3. Har ikki yondashuvning uyg'unligi.

Ko'plab adabiy matnlar tahlilida ushbu yondashuvlar bir-birini to'ldiradi. Til birliklari madaniy mazmunni ifodalab, ayni paytda poetik-estetik vosita sifatida ham xizmat qiladi. Ayniqsa, xalq og'zaki ijodi, maqollar, dostonlar, milliy yozuvchilar ijodida bu jihat aniq seziladi.

Xulosa

Matnga lingvomadaniy va lingvopoetik yondashuv matnni faqat formal strukturasi emas, balki uning madaniy va badiiy qatlamlarini ochib berishga yordam beradi. Bu yondashuvlar orqali tilning chuqur ma'naviy va estetik boyligi

namoyon bo'ladi. Shunday qilib, tilshunoslik va adabiyotshunoslikda bu yondashuvlar bugungi kunda dolzarb ilmiy usullardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Akbarova X.M. Asqad Muxtor ijodida sohaviy atamalar lingvopoetikasi: Filol. fan. bo'yicha falsafa dok-ri (PhD) ... diss. – Qo'qon, 2024. –76-b.
2. Akbarova X.M. Asqad Muxtor ijodining o'ziga xosligi/ Ilm-fan muammolari tadqiqotchilar talqinida. Xalqaro ilmiy konferensiya. QDPI. 20.05.2023. B. 73.
3. Qosimova K., Matjonov S., G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh., Sariyev Sh. Ona tili o'qitish metodikasi, Toshkent – 2009.
4. <https://in-academy.uz>